

Gil Hüttenmeister, Tübingen
Abbreviations in Hebrew Tombstone Inscriptions

גיל היטנמייסטר, טיבינגן
ראשי תיבות במצבות והכעיות בפתורם

מצבה מ: Grabstein aus Buchen-Bödighheim

<p>פה שמון איש הישר בנדיבים אשר הלך בדרך טובים צדיק וחסיד מעשיו עשה בכושר ביהשם דבק נפשו ביושר מרכבוהו כסופה ורץ כצבי וקל היה כנשר מכל מצות השם לא סר ... ונשמחו לגן עדן נרצה כל מעשיו היו לשם שמים דבק עצמו באלהים חיים הרי הוא/הוא האיש כבוד ישראל בן רבי נפתלי מעברשטאט נפטר יום ג' ונקבר ד' כסליו תקע"ט לפרט נפשו תהא צרורה בצרור החיים אמן</p>	<p>פ"ט א"ה בנדיבים אהבד"ט צ"ו כל מעשיו עב"כ כ"ה דנ"ב מ"כ ור"כ וקד"כ מ' מ' מצות ה' ל"ס הכב"ע ג"א ונלע"נ כמהלש"ש דעבא"ח היה כ"י ישראל ב"ר נפתלי מעברשט" נ"יום ג' ונ"ד' כסליו תקע"ט ל' נצב"ה א'</p>
---	--

Bibelse:

פסוקים מהתנ"ך

- א"י: איש ירא אלהים/אתה יודוך אחיך (ברי' מ"ט ח)
- התפי: השם תמים פעלו (דברים לב ד)
- דעיו"ל: דם עבריו יקום ונקם ישיב לצריו (דברים לב מג)
- מ(נ)בית: מנשים באהל תבורך (שופטים כה יג)
- וניא יביכיה: ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע (ש"א כ"ה כ"ט)
- ונזב": ונעים זמירות בישראל (ש"ב כג א) / ונזר בית ישראל
- ביהל: בלע המות לנצח (ישעי כה ח)
- יה"ל: יחכה השם לחננכו (רי ישעי ל' י"ח)
- ישיעים הין: יבוא שלום ינוח על משכבו הלך נכוחו (רי ישעי נ"ז ב)
- אתיעי: אל תירא עבדי יעקב (ישעי מד ב)
- אקויוניוח: אל קנא ונקם השם נקם [השם] ובעל חמה (נחום א' ב)
- נבית וזיניא: נפשו בטוב תלין וזרעו יירש ארץ (תהלים כה יג)
- א' דל השכני בכי: אל דל השכיל בכל יום (רי תהי מ"א ב)
- ככיבימפי: כל כבודה בת מלך פנימה (תהי מ"ה י"ד)
- י"ויבך: ינוח ויתלונן בצל כנפיו (רי תהי צ"א א'): (= יבך)
- בשיי: בצל שדי יתלונן (תהלים צא א)
- אניה/אניי: אל נקמות השם (תהי צ"ד א')
- ילביה: יתהלך לפני השם בארצות החיים (רי תהי קמ"ז ט)
- יחיבי יועים: יעלו חסידים בכבוד ירננו על משכבותם (תהי קמ"ט ה)
- רציו: רודף צדקה וחסד (משלי כ"א כ"א)
- שיציו: שבע יפול צדיק וקם (משלי כ"ד ט"ז)
- אחמיוימיים: אשת חיל מי ימצא ורחוק מפנינים מכרה (משלי ל"א י')
- ט(ע)כ"ש"ס: טעמה כי טוב סחרה (משלי לא יח)
- ציהיב: צופיה הליכות ביתה (משלי ל"א כ"ז)
- וייה מיה: ויום המות מיום הולדו (קוהלת ז' א')
- תתל"ה/הויל"ה: תנוח/ינוח ותעמד/יעמוד לנורלה/לנורלו לקץ הימין דני יב יג)
- והמשכילי יזכה/יהיכי לעו' ועד: והמשכילים יזהרו כזהר הרקיע ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד (דני י"ב ג')

Ortsnamen:

(Hechingen)
auf dem Weg von Petach Tiqwa nach Tel Aviv
Altenhaßlau/Eichtersheim/Odenheim/Olnhausen/Oppenheim/Uffenheim/Uttrichshausen
aus Neustadt
im Land Elsaß

Frankfurt 1292

שם מקום

פלוני בן פלוני מפ"ש: aus der Friedrichstraße
בדרך מפ"ת לת"א: בדרך מפתח תקוה לתל אביב
א"ה
מע"ת: מעיר חדש
בא"ע: בארץ עלזאס

ציני אדלער: צום נאלדין אדלער

Namen

Öttinger (mit Trema)
Dreifuß

אָט
ג'פּוּת: דרײַפּוס

Segenssprüche:

ברכות

רוח השם תניחנה תתלונן בצל אלהים במהרה תקום בעת יקיצו שוכני עפר
der Geist Gottes möge sie ruhen lassen, sie möge ruhen im Schatten Gottes, bald möge sie auferstehen, wenn die im Staub
Ruhenden erwachen (Jerusalem)

נתממ"א: נפשה/נשמתה תבוא ממלאה מקום אבותיה
ihre Seele möge kommen und den Platz ihrer Vorfahren einnehmen (Wiesbaden, Schöne Aussicht 105)
sein Tod möge Sühne sein für ihn und für ganz Israel

תמכעוכ"י: תהי מיתתו כפרה עליו ועל כל ישראל

זיא"א: זרעו יירש ארץ אמן

זלי"ב: זכותו לעד יגן בעדנו

אויכ"ר: אמן וכן יהי רצון

אי"ם יפת"ו: אתה השם מלכי ישועתי פדני תחיני ותקימני(?)

du, Gott, bist mein König, mein Heil, erlöse mich, laß mich auferstehen und erhalte mich(?) (Saloniki 764: Auflösung nach
Emmanuel)

zur Zeit der Pest, der Barmherzige möge uns vor ihr bewahren

ר"ל: בזמן הדבר רחמנא ליצלן/ליצלנא

ונשמתו תיציבה ויבניע עיבמיעי"א: צ"ל: ונשמתו תיציבה ויבניע עיבמיעי"א: ונשמתו תהא תהיה צרורה בצרור

החיים [ר' ש"א כ"ה כ"ט] ובגן עדן עם כל מתי עם ישראל אמן

und seine Seele sei eingebunden im Bündel des Lebens/der Lebendigen [vgl. 1.Sam 25,29], und im Garten Eden mit allen
Toten des Volkes Israel, Amen

עמי"ש: על משכבו ינוח/יהא שלום

immer wiederkehrende Wendungen:

צירוף מילם שכיח

הביומיה"ש: הלכה בדרך ישרה מצות השם שמרה

איהיב"ש: אשר הלך בדרך טובים

כיהיב"י: כל ימיה הלכה בדרך ישרה

ה"ש דב"ב: האי שופרא דבלי בארעא/בעפרא (בבלי ברכות ה' ע"ב)

הי"ד/השי"ד: השם ינקום דמו

ציה"ב: צנועה היתה בדבורה

וב"ה: ולהחיותו בתחית המתים

והו"ה: והשכים והעריב

וייבקיניב"ה: וגופה ינוח בקבר ונפשה/ונשמתה בצרור החיים

und ihr Leib ruhe im Grab und ihre Seele im Bündel des Lebens/der Lebendigen

sie war gewissenhaft (bei der Befolgung) der Gebote

מ'הני: ממצוות הייתה נזהרה